

MADENİ YAĞLAR VE MİNERAL YAKITLAR SEKTÖRÜ

GELECEK ARAŞTIRMASI ÇALIŞTAYI

SONUÇ RAPORU

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

12-13 OCAK 2018, İstanbul

ÖNSÖZ

Bu rapor, T.C. Ekonomi Bakanlığı ve İKMİB organizasyon ve desteğinde Madeni Yağlar ve Mineral Yakıtlar Sektörü temsilcilerinin katılımlarıyla gerçekleştirilen çalıştay sonrasında düzenlenmiştir. Toplantıda sektörel alanlar itibarı ile bağlantılı kamu kurum ve kuruluş temsilcileri de yer almıştır. Çalıştay; bölgesel ve küresel düzeyde meydana gelen ekonomik ve politik gelişmeler, bu gelişmelerin sektör üzerindeki etkileri, uluslararası ticarete öne çıkan yurtiçi ve yurtdışı sorunlar ve bu sorunlar için geliştirilebilecek çözüm önerileri ana başlıkları üzerine yapılandırılmıştır.

İÇİNDEKİLER

1. Bölgesel ve küresel düzeyde meydana gelen ekonomik ve politik gelişmeler ve sektörümüz üzerindeki etkileri nelerdir?	5
1.1 Toplantı bilgileri.....	5
1.2 Genel Tespitler	6
2. Uluslararası ticareti etkileyen yurtiçinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?	6
2.1 Toplantı bilgileri.....	6
2.2 Genel Tespitler	7
3. Sektörümüzün ortak sorunlarını dikkate aldığınızda bu sorunlar gücümüz çerçevesinde hangi yeni çözüm önerileri ile aşılabılır ya da tamamen kaldırılabilir?	8
3.1 Toplantı bilgileri.....	8
3.2 Genel Tespitler	10

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, 12-13 Ocak 2018 tarihlerinde İstanbul'da T.C. Ekonomi Bakanlığı, İKMİB ve Madeni Yağlar ve Mineral Yakıtlar Sektörü temsilcilerinin katılımıyla sektör için yapılan çalışmaya ait bulguları içermektedir. Rapor; çalıştayda farklı bölümlerde tartışılan konu başlıklarına yer vermektedir. Bu bağlamda bölgesel ve küresel düzeyde meydana gelen ekonomik ve politik gelişmeler, bu gelişmelerin sektör üzerindeki etkileri, uluslararası ticareti etkileyen ve yurtdışında karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlar için geliştirilebilecek çözüm önerileri çalıştayın ana konularını oluşturmaktadır.

Çalıştay süresince öne çıkan başlıca hususlar;

- (1) Jeopolitik sorunlar ve çatışma ortamı
- (2) Bölgesel istikrarsızlık ve çatışma ortamının ekonomi ve dolayısı ile ihracat üzerindeki olumsuz etkileri
- (3) Ülke kotaları ve REACH standartları gibi tarife dışı engellerin ihracatı olumsuz yönde etkilemesi
- (4) Ekonomideki belirsizlikler ve döviz kurlarındaki dalgalanma
- (5) TSE ve EPDK uygulamalarındaki aksaklıklar, uzun süreçler ve yüksek maliyetler
- (6) ÖTV ile ilgili sorunlar
- (7) Haksız rekabet
- (8) Lobi-tanıtım faaliyetleri ile ilgili sorunlar ve zorluklar olarak özetlenebilir.

1. Bölgesel ve küresel düzeyde meydana gelen ekonomik ve politik gelişmeler ve sektörümüz üzerindeki etkileri nelerdir?

1.1 Toplantı bilgileri

Bölgesel ve küresel gelişmeler ve sektör üzerindeki etkileri, grup tarafından oylanan öncelik ve önem sırasına göre aşağıdaki konu başlıkları altında toplanmıştır:

İhracat yapılan ülkelerde maliyeti artıran etkenler

- Ülke riskinden kaynaklı navlun sigorta maliyeti
- AB kalite standartlarının (REACH) ihracatı zorlaştırması
- Bazı ülkelerde uygulanan kota, vergi ve bariyerler
- İhracat yapılan ülkelerdeki vergi ve ödeme dezavantajları
- Gelişmiş pazarlara (Avrupa, Amerika) girmekte yaşanan zorluklar (lojistik, hammadde, maliyet, onaylı ürünler)
- Çeşitli Arap ülkelerinin yalnızca Türkiye'ye uyguladığı vergiler

Komşu ülkelere yaşanan belirsizliklerin etkisi

- Ortadoğu'da süren iç karışıklıklar
- Jeopolitik risklerin yatırımları azaltması
- Türki Cumhuriyetler ve Rusya'da yaşanan ekonomik zorluk ve değişiklikler (devalüasyon, otoriter yaklaşımlar ve kısıtlamalar)
- Komşu ülkelerdeki alım gücünün azalması
- Komşu ülkelerle ilişkilerde yaşanan siyasi krizlerin ihracat ortamını olumsuz etkilemesi
- Komşu ülkelerde yaşanan siyasi krizler

Döviz kurundaki değişikliklerin yarattığı problemler

- Döviz kuru değişikliğinin hammadde fiyatları üzerindeki olumsuz etkisi
- Finansal piyasalardaki dalgalanma
- Döviz kurunun değişmesi
- Kur farklarının ihracata olumsuz etkileri
- Döviz kuruna bağlı olarak baz yağ ve hammadde fiyatlarının artışı
- Maliyetlerin öngörülebilirliğinin azalması
- Hammadde (baz yağ ve katıklar) fiyatlarındaki artış

Motor yağı kullanımının azalmasına yönelik gelişmeler

- Elektrikli araçların dünya ölçeğinde artması ve Türkiye pazarına gelmesi
- Melez araçların geliştirilmesi sonucunda motor yağı üretiminin azalması

Diğer konularda yaşanan sıkıntılar

- Grup I baz yağı üretiminin azalmasıyla petrolden bağımsız baz yağ fiyatlarının artması

- Büyüyen bir pazar olan Afrika için sektör olarak ortak bir akıl ve strateji geliştirilmemesi
- Petrol fiyatlarındaki dalgalanma
- Yeni pazar bulunamadığı için ihracatın düşmesi
- Otomotiv yan sanayine yönelik katma değeri yüksek ürünlerin üretimine (metal işleme) odaklanamamak
- GTIP uygunsuzluk
- Afrika ve Ortadoğu için Çin ve Rus şirketlerinin ana oyuncu olması

1.2 Genel Tespitler

Jeopolitik sorunlar ve çatışma ortamı ve bu sorunların ekonomi ve dolayısı ile ihracat üzerindeki olumsuz etkileri, ihracatı olumsuz etkileyen kota, REACH standartları gibi tarife dışı engeller, döviz kurlarındaki dalgalanma ve motor yağı talebinde azalma ilk bölümde öne çıkan konulardır.

2. Uluslararası ticareti etkileyen yurtdışında karşılaşılan sorunlar nelerdir?

2.1 Toplantı bilgileri

Uluslararası ticarete karşılaşılan sorunlar grup tarafından oylanan öncelik ve önem sırasına göre aşağıdaki konu başlıkları altında toplanmıştır:

TSE ve EPDK ile ilgili sorunlar

- TSE onayı almakta zorluk yaşanması
- TSE belgelendirme ücretlerinin yüksek olması, bunun da bitmiş ürün maliyetlerini artırması
- İthalatta ve ihracatta gümrüklerde mevzuat harici getirilen yükümlülüklerin maliyetlerin artmasına sebep olması
- TSE ve EPDK'nın yasal uygunluk masraflarının çok yüksek olması
- TSE test masrafları ve EPDK lisans ücretlerinin yüksek olması ve bunun haksız rekabete yol açması
- EPDK ve TSE de süreçlerle ilgili aksaklıklar, yüksek maliyetlerin olması
- İthal paketlenmiş madeni yağlarda TSE zorunluluğu olmaması
- Yasal uyumlulukların maliyetlere yük getirmesi (TSE, EPDK, gümrük ve ÖTV)

ÖTV ile ilgili sorunlar

- ÖTV teminatının çözümünün geç yapılması ile artan maliyetler (banka kredi limiti ve masrafları)
- ÖTV iadesinin çok uzun sürmesi
- Teminat mektubu yükünün yarattığı finansman maliyetleri
- ÖTV ve teminat mektubu iade sürelerinin uzun olması sonucunda yaşanan finansal yükler
- ÖTV'nin yüksek olması, tecil, terkin, mahsuplaşmanın çok uzun sürmesi

Kalitesiz üretimin yarattığı haksız rekabet ve prestij sorunları

- Lisansız üretimden dolayı yaşanan haksız rekabet
- Kalitesiz ürünlerden kaynaklanan haksız rekabet ortamı ve imaj zedelenmesi

Etkili denetim ve ceza mekanizmalarının olmaması

- Yetersiz EPDK denetimi
- Uygun olmayan ürünler için etkili denetim ve ceza mekanizmalarının olmaması
- EPDK mevzuatı ile reel sektörün uymaması

TOBB ile ilgili sıkıntılar

- TOBB kapasite raporlarındaki gereksiz dayatmalar

Tanıtım faaliyetleri ile ilgili sorunlar

- Lobi faaliyetlerinin yetersizliği, ticari ataşelerin bilgi ve deneyim eksikliği
- Ticari örgütlenme eksikliği
- Ticari ataşe ve büyükelçiliklerin ihracatçı ile yerel alıcıları buluşturamaması

Katık ve baz yağ ÖTV lerindeki farklılıkların yarattığı sorunlar

- Katık ve baz yağ ÖTV lerinin farklı olması ve bunun haksız rekabete neden olması

Diğer konularda yaşanan sıkıntılar

- Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) verilmemesinin yarattığı ek maliyetler
- Gümrükteki test uygulamalarında yaşanan sorunlar, tecrübeli kişilerin olmaması
- İthal ürünlerde anti-damping vergisi alınmaması
- Hammadde temininde yurt dışına bağımlı olunması
- TÜPRAŞ ın hammadde temininde tekel olması
- GTİP belirlenmesinde yaşanan sorunlar (kompresör sıvısı, kompresör yağı olarak alınıyor, ÖTV si 1,5 TL/Kg)
- Ekonomideki ön görülemeyen gelişmeler ve kurdaki dalgalanma
- Lojistik maliyetlerinin yüksek olması
- Ülke imajının olumsuz olmasının ihracatı olumsuz etkilemesi
- İthal rakip ürünlere TSE ve vergilerin dahil edilmemesi

2.2 Genel Tespitler

TSE ve EPDK uygulamalarında yaşanan sorunlar ve bu uygulamaların maliyeti artırıcı boyutları, ÖTV ile ilgili sorunlar, haksız rekabet ve lobi-tanıtım faaliyetleri ile ilgili sorunlar ve zorluklar uluslararası ticareti olumsuz etkileyen belli başlı faktörler olarak sıralanabilir.

3. Sektörümüzün ortak sorunlarını dikkate aldığınızda bu sorunlar gücümüz çerçevesinde hangi yeni çözüm önerileri ile aşılabılır ya da tamamen kaldırılabilir?

3.1 Toplantı bilgileri

Küresel, bölgesel ve uluslararası ticarete öne çıkan sorunlara çözüm önerileri tartışması aşağıdaki konu başlıkları altında toplanmıştır:

İhracat yapılan ülkelerde maliyeti artıran etkenler, yeni pazarlara yönelik ortak bir strateji geliştirilememesi, kalitesiz üretimin yarattığı haksız rekabet ve algı sorunları, gümrüklerde yaşanan sorunlar

- Birliğin, sektör problemlerinin çözümünde daha aktif olarak kullanılması
- Özellikle Madeni Yağ Lisansı olmadan ürün üretenlere ve satanlara EPDK denetimlerinin sıklaştırılması
- Lisanssız üretimdeki cezai müeyyidelerin artırılması ve denetimlerin sıklaştırılması
- Proaktif bir yaklaşım gözetilerek ülke ziyaretlerinin artırılması
- Stratejik önemi ve önceliği olan ülkelerdeki dezavantajları azaltmak ve ortadan kaldırmak üzere odanın daha etkin kullanılması
- Latin Amerika için ayrı bir masa kurulması ve bu bölgedeki ticari ataşelerin kapasitesinin artırılması ve ataşelerin daha etkin kullanılması
- Gümrüklerin proaktif uygulamaya geçmesi (7/24 çalışacak çağrı merkezi veya online olarak hizmet verecek sorulara cevap verecek bir yapı)
- Sonuç odaklı olunması

Komşu ülkelere yaşanan belirsizliklerin etkisi, katık ve baz yağ ÖTV'lerindeki farklılıkların yarattığı sorunlar

- Ticari ataşelerin yetkinliğinin artırılması, İKMİB in bu konuda aktif rol alması
- Özel sektör ve devlet yetkililerinin eşit oranda temsil edildiği komisyonların kurulması ve bu komisyonlar vasıtası ile ülkeler bazında ihracat stratejilerinin geliştirilmesi
- STK ların desteklenmesi

Döviz kurundaki değişikliklerin yarattığı problemler, tanıtım faaliyetleri ile ilgili sorunlar

- Forward-Hedge-Coface uygulamaları hakkında çalışmalar ve bilgilendirme yapılması ve bu yöntemlerin kullanımının sağlanması/yaygınlaştırılması (Forward-Hedge yöntemi riskten korunmada ve kur problemini bir miktar iyileştirmede etkili olabilir)
- İhracat maliyetlerini düşürmek için ülke bazında çalışma yapılması

- doingbusiness.org uygulamasının kullanımının sağlanması (bu site ülkelerde yaşanan problemler, avantajlar ve benzeri konularda bilgi sağlamaktadır).
- Ticari örgütlerin etkin iletişimi için ataşeliklerin çalışma yapması
- Ataşelerin ticari kuralları bilerek ticari faaliyet yapması, bunun için ataşelere güncelleme eğitimleri verilmesi
- Ülkelerdeki ticari örgütlere ulaşılması
- Lobi faaliyetlerinin; Türk iş sahiplerinin ihtiyaçları bilinerek yapılmasının sağlanması, lobi faaliyetlerinin güncel bilgilerle yapılması
- İhracat maliyetlerini düşürmek için komite oluşturulması ve bilgilendirme yapılması
- Teşviklere erişimin daha etkin olması için konusunda bilgilendirme yapılması
- Teşviklerin uluslararası kullanımı için bir rehber oluşturulması
- STK'larla temsil gücünün artırılması için iç ticarete düzenleme yapılması

Motor yağı kullanımının azalmasına yönelik gelişmeler, TOBB ile ilgili sıkıntılar, baz yağ fiyatlarındaki artış, etkili denetim ve ceza mekanizmalarının olmaması, DiİB ile ilgili sorunlar

- Motor yağı kullanımının halen yoğun olduğu ve melez ürün kullanımı olmayan Afrika, Ortadoğu gibi pazarlara yönelmek.
- Üretici olarak özel ürünlere ve yüksek katma değerli ürünlere yönelmek (özel gres yağı, endüstriyel yağlar)
- İthal ürünlere ekstra vergi konması
- Özellikle lisanssız ürün üretenlere yönelik tüm üreticileri de kapsayacak şekilde sicil sistemi oluşturulması ve denetimlerin bu sisteme göre yapılması
- Haksız rekabeti önlemek için EPDK ve TSE denetimlerinin etkinleştirilmesi
- TÜPRAŞ'ın grup 2 yağ üretmesi
- TÜPRAŞ'tan topluca alıma gidilmesi
- Euler Hermes ve Coface gibi kredi kuruluşları ile döviz kurunun sabitlenmesi
- TOBB kapasite raporlarındaki gereksiz dayatmalar için: kapasite raporunun doğru denetleme ile üretime göre düzenlenmesi
- Tüm firmaların özellikle Madeni Yağ Üretim Lisansı olmadan üretenlerin ve satanların sık ve periyodik olarak denetlenmesi

TSE ve EPDK ile ilgili sorunlar, İthal ürünlerle ilgili vergi sorunları, ÖTV ile ilgili sorunlar, Hammadde temini ve TÜPRAŞ ile ilgili sorunlar

- Maliye Bakanlığı ve STK'lar arasında sürekli fikir alışverişini sağlayacak bir komite oluşturulması
- KDV ihtisas vergi dairelerinin ÖTV yönünden de yetkilendirilmesi
- Vergi Denetim Kurulu'nda ÖTV uzmanlığı birimi oluşturulması
- Vergi dairelerinde ÖTV birimlerindeki personelin sık rotasyonu nedeniyle teminat çözümü süreci uzuyor. Bu sürenin kısaltılması için çalışmalar yapılması
- TSE ücretlerinin düşürülmesi
- Yurt dışından gelen madeni yağlara da TSE zorunluluğu veya standarda uygunluğuna dair bir belgenin verilmesi
- Madeni yağlarda TSE standartları için istenen testlerin azaltılması

3.2 Genel Tespitler

Küresel, bölgesel ve uluslararası ticarete öne çıkan sorunlara çözüm önerilerinde; ülke pazarlarının daha etkin incelenmesi ve proaktif tanıtım yapılması, ticari ataşeliklerin daha etkin olarak kullanılması, Forward-Hedge ve Coface uygulamalarının yaygınlaşması, lobi faaliyetlerinin etkinleştirilmesi, Afrika ve Ortadoğu gibi yeni pazarlara öncelik verilmesi ve etkin EPDK ve TSE denetimi yapılması öne çıkan konu başlıklarıdır.

Yurt dışından gelen madeni yağlara da TSE zorunluluğu veya standarda uygunluğuna dair bir belgenin verilmesi öneriler arasında yer almaktadır ancak sonradan yapılan değerlendirmelerde bu konu ile ilgili farklı görüşler belirtilmiştir. Bu noktada karşı çıkanların itirazları ithal ürünlerde TSE getirilmesinin sektör adına hiçbir iyileşme sağlamayacağı yönündedir. İthalat yapan firmalara sadece ilave bir zorluk yaratacağı, ileride tüm sektör olarak TSE uygulamalarından şikayetlere yol açacağı ileri sürülmektedir. Sorunun özünün yerli/ithal uygulama farkında değil, ürünlerin dünyaca geçerli onaylara sahip olmasına rağmen (ki bu onayları almanın maliyeti on binlerce Euro tutmaktadır) ayrıca TSE onayı istenmesinde yattığı düşünülmektedir. TSE onayının sadece iç piyasaya hitap ettiği, uluslararası piyasada bir geçerliliği olmadığı ancak ithal edilen düzgün ürünlerin uluslararası piyasalarda geçerli onayları ihtiva ettiği belirtilmektedir.

İthalatçının, yerli üreticiye nazaran önemli birkaç dezavantajı olduğu ifade edilmektedir. Bunların başında stok miktarının yerli üreticiye göre yüksek olma zorunluluğudur. Zira yerli üreticilerin üretimini şartlara göre istediği şekilde ayarlayıp stok ve maliyetini azaltma şansı varken, ithalatçının böyle bir şansı olmadığı söylenmektedir. Her zaman stok miktarı ve birim maliyeti (navlun, yüksek

stoka bağlı vergisel ve devlet teminatı maliyetleri, vb) daha yüksek olmasına ek olarak ayrıca bir TSE süreç ve maliyetinin ithalatçı adına rekabet eğsizliği yaratacağı düşünülmektedir.

Diğer yandan TSE süreçleri hızlı iğlemediği ifade edilmemektedir. İthalat süreçlerinde zaman zaman gümrükteki iğleyişten dolayı gecikmeler yaşanmaktadır (kırmızı hatta düşmesi, kimyahane test sürelerinin uzunluğu ve maliyetleri, vb). Bu süreçlere ilaveten ayrı bir gecikme yaratılması sektöre bir fayda sağlamayacaktır.

Yerli üreticilerin tüm ürünleri için tek seferde başvurup tüm TSE onaylarını alabilme şansına sahipken, ithalatçı çalıştığı firmanın portföyündeki tüm ürünleri getirmesi ve stoklaması aşırı maliyetli ve mantık dışıdır; bu sebeple ithalata göre değişen ürün çeşitliliği olmaktadır. Her ithalatta tek bir ürün için dahi TSE prosedürüne girmesi her bir ithalatta ithalat süreçlerinin uzaması, maliyetlerin artması vb yerli üreticinin karşılaşmadığı zorluklarla karşılaşması anlamına gelmektedir. Bu olumsuz durum, yerli üretici lehine, haksız bir rekabet yaratacaktır.

Tüm bu nedenlerden dolayı ithalat süreçlerinde ayrıca bir TSE zorunluluğuna karşı çıkılmaktadır.

ÇALIŞTAY YÖNETİCİLERİ

Özgü KAYNAK

1988 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nden mezun olan Özgü Kaynak, 1990 yılında İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme İktisadi Enstitüsü, Yüksek Lisans programını tamamlamıştır. 2000 yılında CASE LEARNING Eğitim ve Danışmanlık firmasını kurarak Eğitim ve Proje Koordinatörlüğü görevini üstlenmiştir. KEPNERandFOURIE, Thinking Dimensions International (USA) tarafından geliştirilen Problem Çözme ve Karar Verme "ThinkingWorks™", Yenilikçilik "FreeZone Innovation™", Proje Yönetimi "ProjectWorks™" programları ile eğitimler ve danışmanlık hizmetleri vermektedir.

Safir SUMER

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İktisat ve Endüstri Mühendisliği bölümlerinden Yüksek Lisans ve Lisans derecesi vardır. Dünya Bankası, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü, Avrupa Eğitim Vakfı ve Avrupa Komisyonu gibi uluslararası kalkınma kuruluşları ile çalışmaktadır. Türkiye, Doğu Afrika, Orta Doğu, Asya-Pasifik, Güney Doğu Asya ve Doğu Avrupa'daki farklı ülkelerde yürütülen kalkınma projelerinde görev almıştır. Başlıca uzmanlık alanları stratejik planlama, sonuç odaklı izleme ve değerlendirme, mesleki yeterlilikler, küçük ölçekli iş kurma ve geliştirme, sağlık politikaları, sağlık sistemi performans değerlendirmesi ve çıktı odaklı finansman modelleridir.

CASE
L E A R N I N G S

Thinking
DIMENSIONS
G L O B A L
Management Consulting
 KEPNERandFOURIE